

UPUSTENIE OD VÝKONU OCHRANNÉHO LIEČENIA

Súd poruší základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ak poskytne len formálnu možnosť domôcť sa upustenia od výkonu ochranného liečenia tým, že nielenže vyžaduje znalecký posudok, ktorý sťažovateľ nie je schopný dodať, ale ani nedá presvedčivú odpoveď, prečo znalecký posudok pri jeho nepriaznivých majetkových pomeroch nezadováži. Takým konaním sa rozhodovanie súdu stáva vnútorne rozporné s dopadom na práva sťažovateľa ústavnoprávnej relevancie, čo vo výsledku spôsobuje odopretie prístupu k súdu.

(Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. III. ÚS 414/2022 z 24. novembra 2022)

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku (sudca spravodajca) a sudcov Roberta Šorla a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa **P. H.**, zastúpeného advokátom JUDr. Michalom Antalom, PhD., Hlavná 13, Trnava, proti postupu a uzneseniu Krajského súdu v Bratislave č. k. 1Tos/31/2021 z 11. augusta 2021 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom a uznesením Krajského súdu v Bratislave č. k. 1Tos/31/2021 z 11. augusta 2021 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.
2. Uznesenie Krajského súdu v Bratislave č. k. 1Tos/31/2021 z 11. augusta 2021 **zrušuje** a vec mu **vracia** na ďalšie konanie.
3. Krajský súd v Bratislave **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **656,99 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 2. februára 2022, doplnenou 20. septembra 2022 domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Navrhoval zrušiť namietané uznesenie, vec vrátiť na ďalšie konanie a priznať mu náhradu trov konania.
2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol rozsudkom Okresného súdu Malacky č. k. 1T/189/2016 z 31. júla 2017 uznaný vinným z obzvlášť závažného zločinu nedovolennej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držania a obchodovania s nimi podľa § 172 ods. 1 písm. c), písm. d), ods. 2 písm. c) Trestného zákona

(ďalej len „TZ“), za ktorý mu bol uložený nepodmienečný trest odňatia slobody v trvaní 7 rokov, trest prepadnutia veci, ochranný dohľad a ochranné protitoxikomanické liečenie ambulantnou formou.

3. Návrhom doručeným okresnému súdu 15. januára 2021 sťažovateľ žiadal o upustenie od výkonu ochranného liečenia podľa § 447 ods. 1 Trestného poriadku (ďalej len „TP“) z dôvodu, že sa vo výkone trestu odňatia slobody nachádza už takmer päť rokov, pričom v tomto období neužíval žiadne lieky ani žiadne povzbudzujúce látky. Návrh odôvodnil aj tým, že chce požiadať o podmienené prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody a keďže dosiaľ nevykonal uložené ochranné liečenie, nebude mu od ústavu poskytnuté odporúčanie na jeho prepustenie. Podaný návrh odôvodnil aj svojou snahou o preradenie na otvorené oddelenie. V konaní na okresnom súde žiadal na podporu svojich tvrdení zabezpečiť znalecký posudok.

4. Okresný súd uznesením č. k. 7Nt/2/2021 z 25. mája 2021 návrh sťažovateľa na upustenie od výkonu ochranného liečenia zamietol s odôvodnením, že ochranné liečenie bolo sťažovateľovi uložené na podklade záverov znaleckého posudku č. 102/2016 zo 14. augusta 2016 predloženého v konaní vo veci samej, pričom sťažovateľ tento posudok v rámci konania nespochybňoval. Z návrhu sťažovateľa na upustenie od ochranného liečenia bolo zistené, že sťažovateľ počas výkonu trestu odňatia slobody nemohol nastúpiť na výkon ochranného liečenia z kapacitných dôvodov. Zo správy zariadenia, v ktorom sa sťažovateľ nachádza, okresný súd považoval za preukázané, že sťažovateľ sa nachádza v stave nútenej izolácie (abstinencie) a svoje tvrdenie o nepotrebnosti ochranného liečenia opiera o svoje subjektívne názory a pocity, ktoré nie sú ničím objektivizované. Na podporu svojich tvrdení si mohol sťažovateľ na svoje vlastné náklady nechať vypracovať odborné posúdenie, resp. znalecký posudok, keďže mu v tom nebránila žiadna prekážka.

5. Proti uzneseniu okresného súdu podal sťažovateľ sťažnosť, v ktorej okrem už zmieneného uviedol, že sa nachádza vo výkone trestu odňatia slobody v stave finančnej tiesne, a tak si nemôže na vlastné náklady zabezpečiť znalecký posudok, čo podľa jeho názoru nemôže viesť k zamietnutiu jeho návrhu. Krajský súd namietaným uznesením sťažnosť sťažovateľa ako nedôvodnú zamietol podľa § 193 ods. 1 písm. c) TP s odôvodnením, že sťažovateľ nepreukázal splnenie zákonných podmienok na upustenie od výkonu ochranného liečenia pred jeho začiatkom. Namietané uznesenie krajského súdu bolo sťažovateľovi doručené 17. januára 2022.

II.

Argumentácia sťažovateľa

6. Sťažovateľ namieta, že okresný súd a krajský súd nevyhoveli jeho návrhu na vypracovanie (zabezpečenie) nového znaleckého posudku, a tým nevyužili všetky dostupné prostriedky na zistenie skutočného stavu. Vzhľadom na výkon trestu odňatia slobody sťažovateľ nedisponuje dostatočným množstvom finančných prostriedkov, ktorými by uhradil vypracovanie súkromného znaleckého posudku alebo odborného vyjadrenia, a tak stratil možnosť preukázať splnenie zákonných predpokladov na vyhovenie jeho návrhu.

III.

Postup v konaní

7. Uznesením ústavného súdu č. k. III. ÚS 414/2022 zo 4. augusta 2022 bol sťažovateľovi v konaní pred ústavným súdom ustanovený právny zástupca advokát JUDr. Michal Antal, PhD., Hlavná 13, Trnava.

8. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 414/2022 z 11. októbra 2022 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľa v časti namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy postupom a uznesením krajského súdu na ďalšie konanie. Vo zvyšnej časti bola ústavná sťažnosť odmietnutá pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie, ako aj pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

III.1. Vyjadrenie krajského súdu:

9. Predseda krajského súdu s poukazom na vyjadrenie sudkyne spravodajkyne uviedol, že senát sťažnostného súdu naďalej zastáva právny názor uvedený v namietanom uznesení. Krajský súd sa stotožnil s dôvodmi, ktoré vo svojom uznesení uviedol okresný súd. Z ustálenej rozhodovacej praxe a právnej úpravy vyplýva, že rozhodnutie o upustení od výkonu ochranného liečenia prichádza do úvahy len vtedy, ak ešte pred jeho začatím zanikli okolnosti, pre ktoré bolo uložené, čo v danom prípade na základe lekárskej správy nebolo možné konštatovať. Primárnou motiváciou sťažovateľa bola jeho snaha o podmienené prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody, resp. jeho preradenie na otvorené oddelenie, v čom mu však bráni nevykonané ochranné liečenie. Zo spisového materiálu vyplýva, že sťažovateľ navrhol ochranné liečenie vykonať aj na slobode ambulantnou formou, z čoho vyplýva jeho snaha dostať sa na slobodu, a nie jeho skutočné presvedčenie o tom, že liečenie u neho už nie je potrebné.

III.2. Replika sťažovateľa:

10. Podľa sťažovateľa vyjadrenie krajského súdu korešponduje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia. Krajský súd ale vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti vôbec nereagoval na jeho sťažnostnú námietku, ktorá spočívala v odmietnutí zabezpečiť a vykonať navrhovaný znalecký posudok, ktorým by mohol preukázať splnenie predpokladov na upustenie od ochranného liečenia. Sťažovateľ v konaní pred súdmi nedisponoval peňažnými prostriedkami v dostatočnom rozsahu na zabezpečenie znaleckého posudku, a tak sa ocitol v dôkaznej núdzi. Aj keď po formálnej stránke možno namietané uznesenie v spojení s uznesením okresného súdu považovať za vecne správne, odopretím zabezpečenia znaleckého posudku malo dôjsť k porušeniu ním uplatnených práv.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

11. Okresný súd v rámci vykonávacieho konania na základe rozsudku okresného súdu, predloženej lekárskej správy zo zdravotníckeho zariadenia a správy riaditeľa ústavu skonštatoval, že sťažovateľ sa nachádza v stave nútenej abstinencie, a tak sa nemôže slobodne rozhodnúť, či bude alebo nebude užívať návykové látky. Vo vzťahu k jeho návrhu na vypracovanie znaleckého posudku okresný súd uviedol, že v predmetnej veci absentuje lekársky posudok či odborné vyjadrenie, z ktorého by bolo možné objektívne vyvodiť, že sťažovateľ je v skutočnosti v takom zdravotnom stave, že výkon nariadeného ochranného liečenia nie je nevyhnutný. Nepostačuje totiž iba jeho subjektívny názor, že nie je závislý od návykových látok, ale je potrebné, aby svoje tvrdenia náležite objektivizoval. V konaní mu totiž nič nebránilo nechať si na vlastné náklady vypracovať znalecký posudok, resp. odborné vyjadrenie, a tak preukázať svoje tvrdenia. Sťažovateľ inak ako svojím subjektívnym pocitom nepreukázal odôvodnenosť podaného návrhu. Návrhu sťažovateľa na vykonanie znaleckého dokazovania nevyhovelo.

12. V rámci podanej sťažnosti sťažovateľ poukázal na svoju finančnú tieseň, ktorá mu objektívne bránila v zabezpečení znaleckého posudku, ktorého nepredloženie bolo pre rozhodnutie okresného súdu podstatné. Krajský súd sa v rámci preskúmaného uznesenia v celom rozsahu stotožnil s právnym posúdením okresného súdu a na sťažnostnú námietku sťažovateľa domáhajúceho sa znaleckého dokazovania žiadnym ústavne udržateľným spôsobom neodpovedal. Schopnosti sťažovateľa podložiť svoje tvrdenie dôkazným prostriedkom sa namietané uznesenie nevenuje vôbec.

13. Rozhodujúcim z pohľadu odôvodnenia rozhodnutí všeobecných súdov bolo dať sťažovateľovi špecifickú odpoveď na to, z akého dôvodu súdy neboli ochotné pristúpiť k vykonaniu znaleckého dokazovania (pozri tiež III. ÚS 168/2020). Namietané uznesenie v časti jeho odôvodnenia obchádza otázku, ktorá bola z pohľadu zachovania základného práva na súdnu ochranu určujúca. Trvanie dôvodov na ochranné liečenie pred jeho začatím prestavovalo podstatnú otázku. Vo výsledku sťažovateľovi nebola daná odpoveď na to, z akého konkrétneho dôvodu mu nebude umožnené domôcť sa zabezpečenia znaleckého posudku. Zmyslom a účelom základného práva na súdnu ochranu je zaručiť, resp. umožniť každému reálny prístup k súdu, a to po splnení podmienok ustanovených zákonom (I. ÚS 62/97, II. ÚS 26/96). Inak procesné právo stratí svoju základnú funkciu plniť záruku smerujúcu k dosiahnutiu ochrany hmotných práv.

14. V zmysle už uvedeného teda ústavný súd konštatuje, že sťažovateľovi bola poskytnutá možnosť domôcť sa upustenia od výkonu ochranného liečenia iba formálne. Súdy nielenže vyžadovali od sťažovateľa znalecký posudok, ktorý im nebol schopný dodať, ale mu ani nedali presvedčivú odpoveď, prečo znalecký posudok pri jeho nepriaznivých majetkových pomeroch nezadovážia. Tým spôsobili, že ich rozhodovanie sa stalo vnútorne rozporné s dopadom na práva sťažovateľa ústavnoprávnej relevancie, čo vo výsledku spôsobilo odopretie prístupu k súdu. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že namietaným uznesením krajského súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

15. Ústavný súd na záver poznamenáva, že zo správy ústavu na výkon trestu odňatia slobody, zdravotníckeho zariadenia, úseku ochranných liečení z 5. februára 2021, ktorá bola v konaní pred všeobecnými súdmi predložená, vyplynulo, že sťažovateľ nebol do podania návrhu zaradený na výkon uloženého ochranného liečenia z kapacitných dôvodov. Ústavný súd, uvedomujúc si aktuálnu nepriaznivú situáciu v ústavoch na výkon trestu odňatia slobody, uvádza, že systémové nedostatky v rámci väzenskej správy nemôžu byť dôvodom neuznania práva sťažovateľa. Je pochopiteľné, že po nástupe odsúdeného na výkon trestu odňatia slobody sa nemusí vždy v zmysle § 74 ods. 1 prvej vety TZ začať výkon uloženého ochranného liečenia, s čím v neposlednom rade počíta aj § 81 ods. 1 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 368/2008 Z. z., ktorou sa vydáva Poriadok výkonu trestu odňatia slobody, v znení neskorších predpisov. Je však neakceptovateľné, aby odsúdený (sťažovateľ) po takmer piatich rokoch od nástupu na výkon trestu odňatia slobody nevykonával uložené ochranné liečenie, keďže toto nevykonanie môže mať v neposlednom rade dopad aj na proces rozhodovania o podmienčnom prepustení z výkonu trestu odňatia slobody s poukazom na osobné hodnotenie odsúdeného zo strany ústavu.

16. Ústavný súd, vychádzajúc z porušenia označeného práva sťažovateľa namietaným postupom a uznesením krajského súdu, namietané uznesenie krajského súdu zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie. Krajský súd sa musí vyrovnat' s návrhom sťažovateľa na zadováženie znaleckého posudku na otázku, či zanikli okolnosti na uloženie ochranného liečenia, pre ktoré

bolo uložené (§ 74 ods. 3 TZ). Krajský súd je v ďalšom konaní vo veci podľa § 134 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov viazaný právnym názorom ústavného súdu vyjadreným v tomto náleze.

V.

Náhrada trov konania

17. Sťažovateľ má nárok na náhradu trov právneho zastúpenia za 3 úkony právnej služby vykonané v roku 2022 (prevzatie, príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti a replika) v sume trikrát po 193,50 eur, režijný paušál v sume trikrát po 11,63 eur, náhradu za stratu času vo výške 38,76 eur, cestovné vrátane amortizácie vozidla vo výške 2,84 eur [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 15 písm. a) a písm. b) § 16 ods. 3 a § 17 ods. 1 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov]. Celková hodnota náhrady trov právneho zastúpenia tak predstavuje sumu 656,99 eur.